

(До 177-річчя з дня смерті Поета (03.04.1809 – 04.09.1849))

Тамара СЕНІНА

Нині, коли увага всього світу прикута до України, до небувалої в своїй жорстокості,

нав'язаної російсько-української війни на її території, думаєш про тих, хто без всіляких вагань кинувся на допомогу нашим співвітчизникам, землякам, друзям, рідним, щоб їх прихистити у своїх державах, родинах, підтримати, обняти, зігріти... Схиляєш голову перед Польщею, перед її народом, перед владою, які першими в ці дні відкрили для нас свої серця, подали руки для порятунку від агресора, і врятували тисячі життів... Як і тоді, 2 грудня 1991 року, – коли вони без вагань, визнали незалежність Української держави, що посприяло швидкому розвитку добросусідських відносин, зіграло важливу роль в культурних, наукових та інших зв'язках...

В цей тривожний час думки мимоволі наворачтаються до Юліуша Словацького, який,

народившись у Кременці, уже понад два століття стоїть поміж нашими народами непорушним символом єдності. Віриш, що десь тут «крилатим

орлом» літає його душа, готова в любий час захистити нас від ворога. Бо хоч і минає цього року 177 весна як його не стало, відчуваєш: він і надалі залишається в духовному зв'язку з нами. Прославляючи у своїх творах Кременець – «давню свою батьківщину», а в ній – Україну, яку називав «країною смутних степів, порожніх полів, де навіть саме небо так часто здається сумним та млистим, і брязкіт коси на лані звучить сумним воланням української землі», Словацький ніби навмисно ставив їхню красу і смуток заслоною для захисту. Водночас і сам був для них охороною... В одній із пісень поеми «Беньовський» він писав: «Давня моя Батьківщино! Як трудно закоханому в твоє смертельне обличчя забути ту принаду, що приваблює юність... Доки тече моя Іква рідна, сповнена сліз за тими, хто мав серце і дух, поки в Україні ходить кобзар, а з Дніпра все ще ніби лине гомін сумних духів, до того часу я маю право стояти на могилах і співати...». Якщо він з такою любов'ю писав про все це, то можна уявити якими почуттями наповнювалось його серце, скільки флюїд, тих невідчутних і невидимих віянь з його біополя, посилалося в наш край. У край, де «українським пейзажем були для нього кобзарі на могилах давньої слави, чумацькі валки в степу, згряя гайвороння. А ще – дикі маки та незабудки, сухий очерет, сіра ковила, де він навіть уночі, сліпим, упізнав би ті степи по рідному запаху квітів...». Та по при ту красу Юліуш знав і про сучасний йому підневільний труд українського селянина, розумів його гнів і ненависть, знав і писав про гайдамацький рух і про Коліївщину, про його одвічну боротьбу за волю, жагу до незалежності, смак яких століттями не вдавалося відчувати. Саме про ту волю, за яку в нашому, XXI столітті, з такими страшними потугами український народ її виборює. В одній із його поем устами жінки-годувальниці промовляла до зрадника українська душа: «...Не знатимеш створіння ти, безчесне, що Україна ще колись воскресне...». В дослідженнях Дмитра Павличка слова, що прозвучали в поемі «Вацлав» про воскресіння України, були чи не найпершими в літературній історії того часу. Тарасу Шевченку було на той час шістнадцять років.

Юліуш Словацький активно виборював незалежність і для своєї країни. В 1830-1831 роках брав участь в листопадовому повстанні у Варшаві. Відчайдушним словом, патріотичними віршами, боровся з російською імперією, проти коронації Миколи I на престол польського короля. Повстання було придушене, Словацький покинув Польщу. І вже незабаром опинився в далекій еміграції, звідки ніколи не зміг повернутися до рідного дому. Дрезден, Париж, Лондон, Рим, Женева, країни Близького Сходу... в різні часи були для нього прихистком...

З тих пір минуло багато часу. Польський народ вирвався з оков імперії ще в минулому столітті. Україна ж перебуває нині в найвищій фазі своїх сил боротьби з російською імперією. Ностальгія за волею, яка століттями не покидала український народ, вилилась, нарешті, у запеклий двобій із жорстоким агресором. Таке відчуття, наче вже сягла свого апогею – відчула смак великої перемоги...

Пророчі слова Юліуша Словацького про воскресіння України здається стають реальністю. А його «Гімн», написаний із посвятою Листопадовому повстанню у Варшаві (1830), достеменно відтворює і події російсько-української війни 2022 року. Так, ніби навмисно писав його для двох народів, якими дуже дорожив. В лоні одного мав щастя народитись, у лоні іншого не просто сколихнув своє поетичне єство, а й відчув у собі дух, спроможний вести за собою мільйони, повірив не тільки в літературне, але й у громадське і навіть в посланницьке призначення свого дару.

ГІМН

Богородице, сталося диво!

Слухай нас – то не сниться,

То пісня наших батьків.

Палахкоче свободи зірниця,

Опадає пиха з корон,

Свободи росте посів.

Богородице Діво!

Народу вільного спів

Занеси перед Божий трон.

Лицарі, вгору голоси й коругви!

Хай лунають пеани свободи,

Хай здригнуться вежі Москви;

Піснею волі я зрушу

Студені граніти Неви,

Бо ж і там є люди, і там мають душу.

Ніч була... Двоголовий орел

Дрімав на вершині будови,

У кігтях тримав окупи.

Слухайте! На всю широчінь

Мідь заgrimіла... птах налякався,

Полетів над хрестами святинь.

Очима не зміг побороти

Світла від сонця свободи,

Дивитись на вільні народи

Сили не мав... заховався в темноті.

О сором вам буде, литвини,

Якщо на землі Гедиміна

Окривавлений птах відпочине.

Не дайте притулку орлові,

Бо впаде на ваш край руїна

Із корон, поржавілих од крові!

Вам хилитись, нам – на бій!

Нам – стоять на власних силах,

Жити на землі своїй,

Спати – у своїх могилах.

До зброї, браття! До зброї!

То народ розриває кайдани,

Воскресає з неволі старої,

Як фенікс постає із золи;

Пошли нам благословення, Пане,

Наші рани тяжкі зціли.

Богородице, сталось диво!

Слухай нас – то не сниться,

То наших батьків призов.

Палахкоче свободи зірниця,

Спадає пиха з корон,

Проливається вільних кров.

Богородице Діво!

Народу вільного кров

Занеси перед Божий трон.

(Переклад Дмитра Павличка)